

UNIVERSITI PERTANIAN MALAYSIA
JABATAN PENGAJIAN PEMBANGUNAN
KELUARGA UPM OKTOBER '94

SKA 301

STRUKTUR PENTADBIRAN SUKU-SUKU
DALAM SISTEM ADAT LUAK JELEBU

PENSYARAH :
ENCIK NORHALIM BIN HJ. IBRAHIM

OLEH : KUMPULAN 17 '94
PROGRAM BAC. PEND. (BIMBINGAN & KAUNSELING)

1. MOHD ALI BIN JAAMAT	35093
2. MAT FADZIL BIN ABD. RAHMAN	34961
3. ZAHEAH BIN LEP	37031
4. AHMAD RIDZWAN BIN BASRI	35010
5. AZMAN BIN IBRAHIM	35114

UNIVERSITI PERTANIAN MALAYSIA
JABATAN PENGAJIAN PEMBANGUNAN
KELUARGA UPM OKTOBER '94

SKA 301

STRUKTUR PENTADBIRAN SUKU-SUKU
DALAM SISTEM ADAT LUAK JELEBU

PENSYARAH :

ENCIK NORHALIM BIN HJ. IBRAHIM

OLEH : KUMPULAN 17 '94
PROGRAM BAC.PEND.(BIMBINGAN & KAUNSELING)

1. MOHD ALI BIN JAAMAT	35093
2. MAT FADZIL BIN ABD. RAHMAN	34961
3. ZAHBAH BIN LEP	37031
4. AHMAD RIDZWAN BIN BASRI	35010
5. AZMAN BIN IBRAHIM	35114

PRAKATA

Dalam menjalankan penulisan esei ini pihak penyelidik dan penulis telah mendapat bantuan dan kerjasama dari berbagai pihak tertentu. Terutama sekali kami telah mendapat bimbingan dan tunjuk ajar dari pihak pensyarah dalam bidang ini, SKA 301 iaitu Encik Norhalim Hj. Ibrahim dari peringkat awal hingga akhir penulisan ini.

Penulisan ini juga tidak akan berhasil sekiranya tanpa maklumat serta bahan-bahan yang diperolehi dari Perpustakaan Awam Jelebu dan bahan-bahan koleksi dari Dato' Ombi Abdul Ghani bin Dato' Shahmaruddin yang banyak membantu sebagai maklumat terkini dalam pentadbiran adat di Luak Jelebu.

Akhir sekali, para penulis ingin mengucapkan terima kasih di atas bantuan dan kerjasama yang diberikan oleh semua pihak yang terlibat dalam penghasilan penulisan ini dari awal sehingga ianya dapat dibukukan.

Terima kasih.

KANDUNGAN

	halaman
I PRAKATA	
II KANDUNGAN	
1.0 PENDAHULUAN	1
2.0 SEJARAH UMUM JELEBU	3
3.0 KEDATANGAN ORANG MINANGKABAU	7
4.0 ADAT PERPATIH	9
5.0 SISTEM PENTADBIRAN TRADISIONAL JELEBU	11
6.0 PENTADBIRAN SUKU DAN ADAT ISTIADAT	13
6.1 INSTITUSI UNDANG LUAK JELEBU	14
6.2 PERLEMBAGAAN PENTADBIRAN	15
6.3 JUAK-JUAK UNDANG LUAK JELEBU	16
6.4 DATO' BESAR DELAPAN	17
6.5 SUSUNAN GILIRAN JAWATAN SETIAP TUA DAN LEMBAGA KEPADA SETIAP WARIS, SUKU DAN BUAPAK	21
6.6 LEMBAGA KURNIA LUAK JELEBU	28
7.0 KANUN ADAT LUAK JELEBU	33
8.0 PESAKA WARIS	34
9.0 PENUTUP	36
NOTA KAKI	
BIBLIOGRAFI	
RESPONDEN YANG DIWAWANCARA	
LAMPIRAN	

4.0 ADAT PERPATIH

Pada suatu ketika serombongan orang Melayu Minangkabau datang ke Sungai Lumut atau Jelevu dengan izin Maharaja Johor. Rombongan ini diketuai oleh Datuk Gombak dan beliau telah mengembangkan serta mengajar waris-waris Biduanda di situ akan adat istiadat dan cara pemerintahan di Pagar Ruyung, Minangkabau.

Semasa mengembangkan adat Perpatih itu Datuk Gombak bertemu dengan Angsa (ketua orang Biduanda) yang terkenal dengan nama Moyang Angsa dan kemudiannya mereka berkahwin. Sejak perkahwinan itulah Adat Perpatih berkembang di Jelevu sehingga menjadi dasar pemerintahan dan tatasusila hidup orang Jelevu.

Pada zaman Moyang Angsa bermulalah tali persemendaan di antara orang Melayu Minangkabau dengan orang Biduanda Waris (Jakun) di Jelevu. Dari persemendaan inilah orang Minangkabau mula mempengaruhi cara hidup orang Biduanda Waris di Jelevu. Semua orang di Jelevu bersetuju dengan perlantikan Datuk Gombak sebagai pemerintah Jelevu dan menjadi ketua kaum di tempat itu.

Sungguhpun Datuk Gombak yang menjalankan pemerintahan tetapi mengikut adat kuncinya ialah di tangan Moyang Angsa. Mengikut Adat Perpatih, sebelah pihak perempuanlah yang mewarisi apa-apa juga jawatan dalam adat itu dan juga menjadi amalan pentadbiran adat di situ.(4)

NOTA KAKI

1. Buyung Adil, Sejarah N. Sembilan, DBP 1981.
2. Dharmala N.S., Warisan, Jurnal Persatuan Sejarah Malaysia, Cawangan N. Sembilan.
3. Cerita lisan Tuan Hj. Yusof bin Idris.
4. Sejarah Jelebu oleh Kalam Terjali (Osman Mat Lela) 1967.
5. Ibrahim Mustafa, "Sejarah ringkas kedatangan orang-orang Minangkabau dan adat perpatih ke N. Sembilan", Warisan 1981 h.22.
6. Caldecot. A, "Jelebu Customary Songs and Sayings" dalam JMBRAS, Vol.78. 1918, Pg. 26-27.
7. 'Berkelentasan' bermaksud 'luas'.
8. 'bersekat' bermaksud 'terbatas' yakni terbatas pada sukunya sahaja.
9. Perut merupakan satu unit kekeluargaan yang mana anggota-anggotanya percaya bahawa mereka berasal nenek moyang yang sama. Beberapa perut membentuk suku.
10. 'Telah dihapuskan' - temuramah dengan Dato' Ombi, sejak perlantikan Undang ke 15.
11. Diwujudkan semasa pemerintahan Undang ke 15 sekarang - temuramah dengan Dato' Ombi seperti mana topik kecil bahagian 6.6.

BIBLIOGRAFI

- Abdul Ghani Shamaruddin, "Undang Luak Jelebu: Adat Pertabalan", Dewan Bahasa, Vol. 2, No:1, 1959.
- Abdul Samad Idris, "Negeri Sembilan dan Sejarahnya", Utusan Melayu Berhad, K. Lumpur 1968.
- Asmad. Siri Lambaian Nusa, N. Sembilan. AED (M) Sdn. Bhd. 1987.
- Buyung Adil. Sejarah N. Sembilan, Dewan Bahasa dan Pustaka. 1981.
- Caldecott, A., Jelebu: Its History and Constitution, Papers On Malay Subjects, Government Press, Kuala Lumpur, 1912.
- _____, "Jelebu Customary Songs and Sayings", Journal of the Straits Branch of the Royal Asiatic Society, Vol.78, 1918.
- Kalam Terjali, Jelebu, Sejarah Perlembagaan Adat Dan Istiadatnya. 4 Nov. 1967.
- Nordin Selat, "Pemimpin Dalam Adat Perpatih." Kertas Kerja Seminar Persejarahan dan Adat Perpatih Anjuran Belia N. Sembilan. 10 - 12 April 1974.
- Norhalim Ibrahim. Adat Perpatih, Perbezaan dan Persamaannya Dengan Adat Temenggong, Fajar Bakti, 1993.
- Yusman Ayob, Salasilah Nama Tempat N. Sembilan Darul Khusus dan Melaka Bandaraya Bersejarah, Prisma Sdn.Bhd. 1993.

LATIHAN ILMIAH/TESIS

Khairudin Abbas, "Institusi Undang Luak Jelevu: Kajian Terhadap Perkembangannya dan Analisis Ke atas Krisis Perlantikan Undang Jelevu 1980," Jabatan Sejarah, UKM 1984/85.

Noraini Jali, "Amalan Adat Perpatih Di Jelevu, N. Sembilan", Kajian Sejarah Tempatan, Maktab Perguruan Perempuan Melayu Melaka, 1993/94.

SUMBER-SUMBER LAIN

Buku Cenderamata Istiadat Tabal Undang Luak Jelevu Ke 14, 4 November 1967.

Buku Program Istiadat Tabal Ke Bawah Kaus Undang Luak Jelevu Ke 15, 19 - 22 April 1981.

Buku Program Istiadat Mengadap Tiga Tahunan Kali Ke 4 Ke Bawah Kaus Undang Luak Jelevu Ke 15, 4 Februari 1993.

Budaya Negeri, Berita Penyelidikan Budaya N. Sembilan Darul Khusus, Januari 1993.

Warisan, Journal Persatuan Sejarah Malaysia Cawangan Negeri Sembilan, Keluaran: 7, 82/83; 13, 88/89; 14, 1990.

RESPONDEN YANG DIWAWANCARA

1. Nama : Abdul Ghani Shahmaruddin.

Alamat : Balai Mengkan, K.Klawang, Jelebu.

Umur : 68 tahun.

Tarikh Wawancara : 8.10.94

Kaitan responden dengan kajian :

Beliau merupakan Dato' Ombi yang telah di lantik pada 4 Februari 1980 menggantikan Dato' Ombi Syed Alwi bin Syed Idrus yang dipecat. Beliau seorang yang pakar dalam hal ehwal adat dan banyak menghasilkan artikel-artikel berhubung dengan adat yang dipakai di N. Sembilan.

2. Nama : Tuan Haji Mohd Yusof bin Idris.

Alamat : Kampung Mengkan Dalam, K. Klawang.

Umur : 75 tahun.

Tarikh Wawancara : 17.7.94.

Kaitan Responden dengan kajian :

Bekas Dato' Purba (Buapak To' Shah Bandar) Berpengetahuan luas dengan kisah persejarahan Jelebu dan adat istiadatnya.

3. Nama : Tuan Haji Md. Jan bin Othman.

Alamat : Kampung Pianggu, K. Klawang.

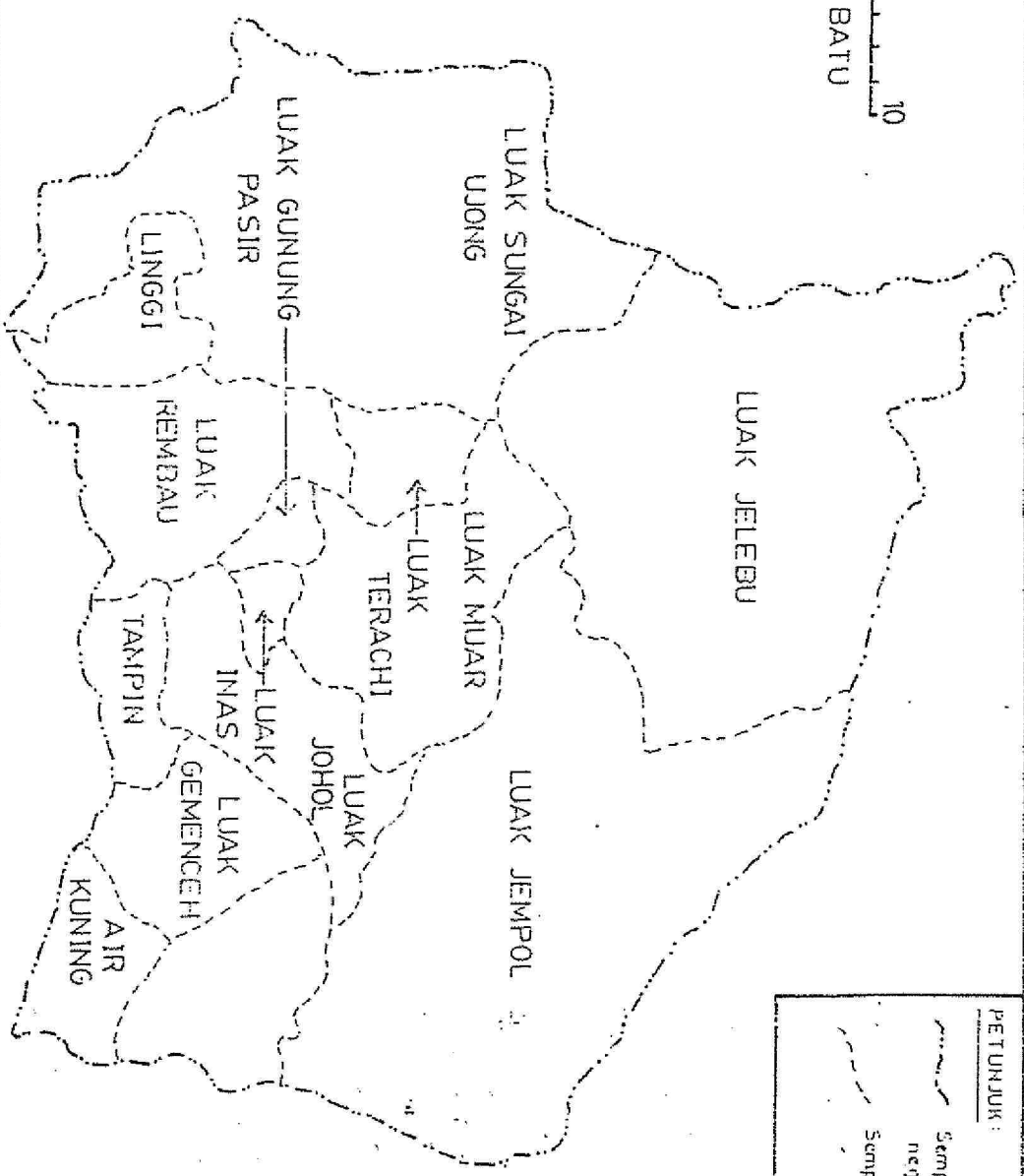
Umur : 56 tahun.

Tarikh Wawancara : 23.7.94.

Kaitan responden dengan kajian :

Salah seorang Ahli Jawatankuasa Persatuan Sejarah N. Sembilan. Berasal dari Rembau, dan bersemenda dengan orang tempatan sejak mula bertugas sebagai guru di Jelebu.

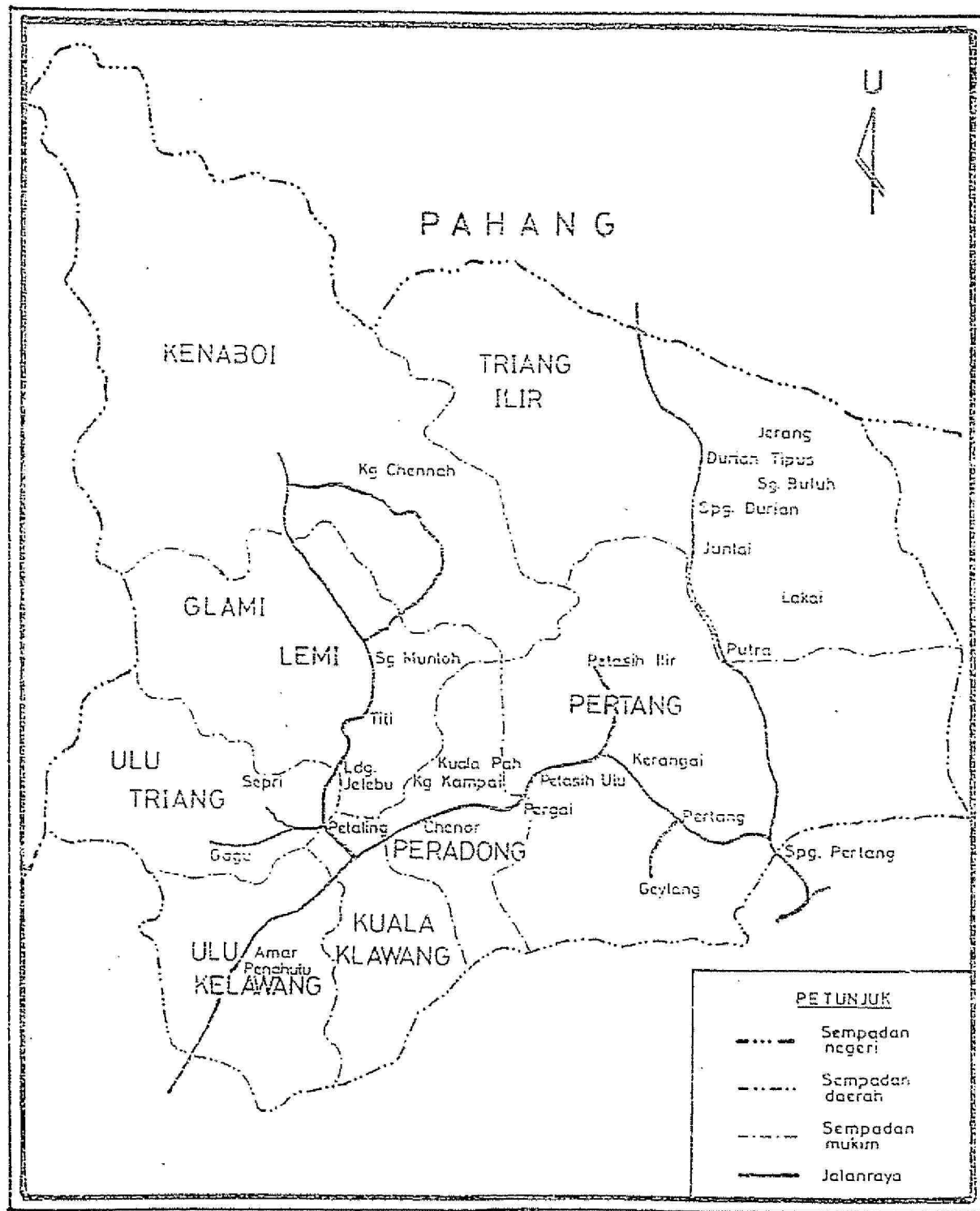
LAMPIRAN

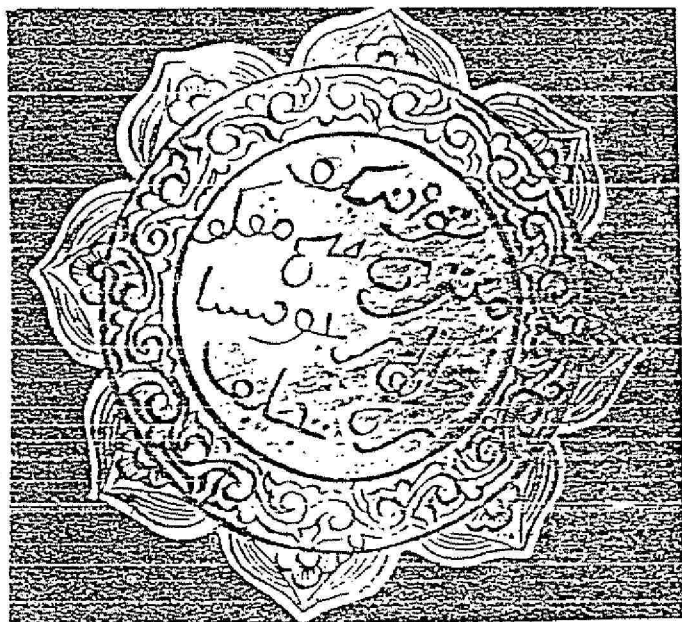
PETUNJUK :

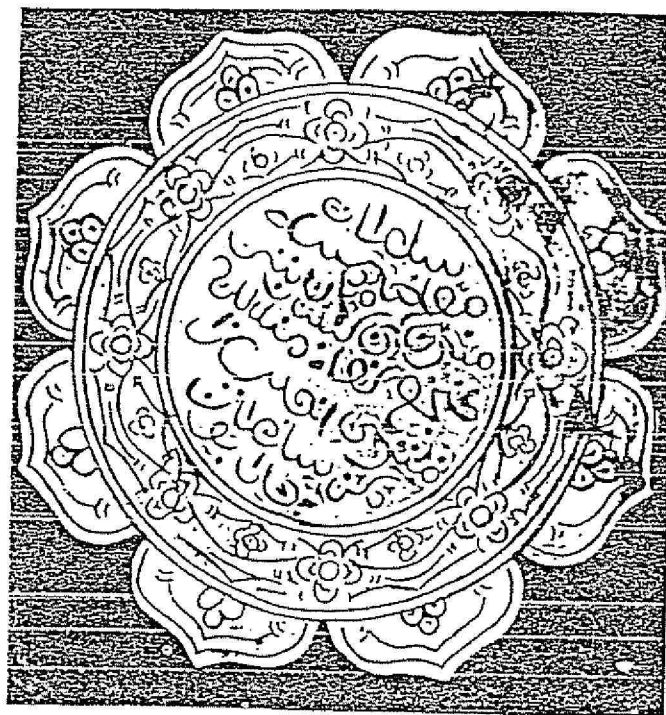
- Sempadan negeri
- Sempadan Luak

DAERAH-DAERAH ADAT DI NEGERI SEMBILAN

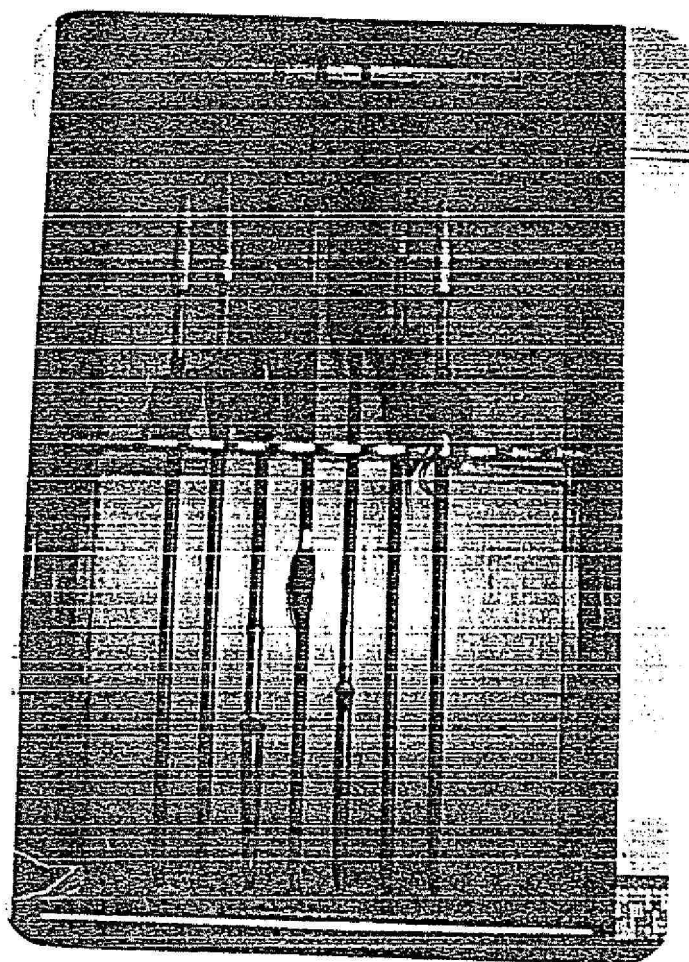
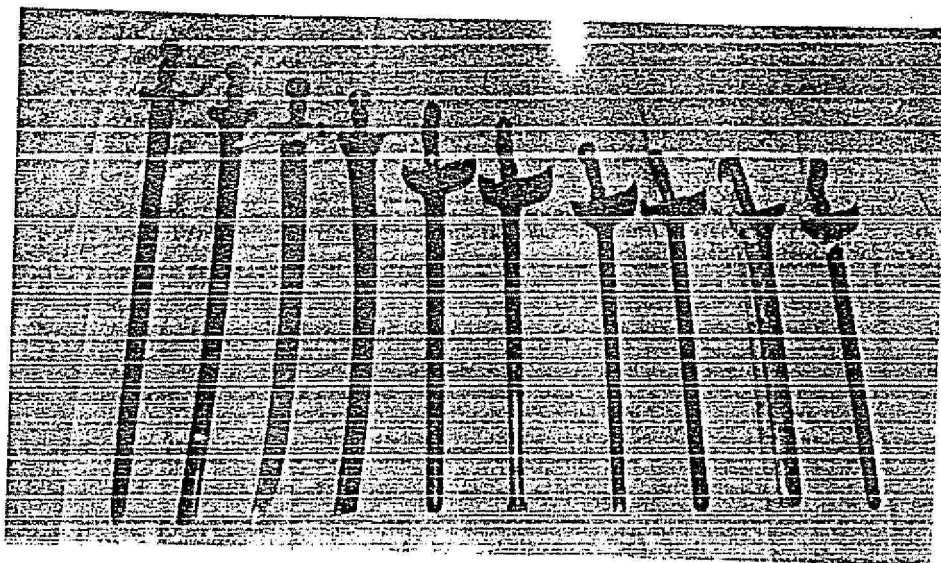

Cop Mohor
Dato' Menteri
Sah Mangku Alam Raja Sari

Cop Mohor
Dato' Penghulu Jelevu
yang dianugerahkan oleh Sultan Jo

ALAT KEBESARAN

1. *Empat Batang Tombak:* Yang dikatakan tombak rambunya berhampiran mata tombak.
2. *3 batang benderang:* Yang dikatakan benderang rambunya di hujung tangkai.
3. *Sebilah Sundang* Yang dikatakan sundang ialah sejenis pedang pendek sarungnya daripada perak.
4. *4 Bilah Pedang:* Terdapat empat bilah pedang panjang dan pendek.
5. *5 Bilah Keris:* Terdapat lima bilah keris panjang. Dua daripada lima bilah keris tersebut hulunya dibuat daripada perak.

**SALASILAH KETURUNAN DATO' MUSA BIN WAHAB
DATO' MENDIKA MENTERI AKHIRULZAMAN,
UNDANG LUAK JELEBU YANG KELIMA BELAS, SARIN**

